

УДК 027.63-355.43

Катарина Тодорцев-Хлача,

завідувачка Центральної бібліотеки русинів і українців Республіки Хорватія

Модель центральної бібліотеки національної меншини у Хорватії: досвід функціонування та стратегія розвитку

У статті розглядається хорватська модель центральної бібліотеки національної меншини, аналізуються особливості діяльності мережі ЦБНМ, обґрунтовується необхідність розроблення та впровадження стратегії розвитку таких установ у рамках мережі публічних бібліотек.

К л ю ч о в і с л о в а: мультикультурність, публічні бібліотеки Хорватії, центральна бібліотека національної меншини, мережа ЦБНМ, стратегія розвитку центральних бібліотек нацменшин.

Мультикультурність нині притаманна багатьом країнам. Можна сказати, що вона характеризує сучасне суспільство загалом. Бібліотеки у глобалізованому соціумі також стикаються з проблемою мультикультурності і стимулюються до створення фондів іноземними мовами. Це адекватне і логічне реагування на потреби представників національних меншин, науковців, які опікуються відповідною тематикою, ділових людей та їх сімей, котрі відвідують країну, всіх тих, хто хотів би познайомитися з іншою культурою.

Республіка Хорватія 1 липня 2013 р. офіційно стала 28-ю державою-членом Євросоюзу, тобто частиною процесу економічної та політичної інтеграції, визначальною характеристикою якого є взаємопроникнення культур. Численні міжнародні документи, починаючи з Загальної декларації прав людини від 1948 р., національні конституції, закони про права національних меншин у різних країнах засвідчують зростаючу необхідність визначення умов співіснування різних культур у рамках сучасного співтовариства. На провідній ролі культурної політики в житті держави наголошується у підсумковій декларації конференції ЮНЕСКО, що відбулася 1998 р. у Стокгольмі. Її учасники запропонували всім державам-членам зробити культурну політику основою стратегії розвитку країни. Саме з цих позицій розглядається стратегія розвитку європейської культурної політики – як продовження національної політики, а одним з головних її пріоритетів названо збереження національної самобутності [1].

Говорячи про права національних меншин на європейських теренах, слід згадати два основних

документи: Європейську хартію регіональних мов або мов меншин (ЄХРМ) — (European Charter for Regional or Minority Languages), ухвалену у Страсбурзі 5 листопада 1992 року [2] та Рамкову конвенцію про захист національних меншин, проголошену Радою Європи у Страсбурзі 1 лютого 1995 р. [3]. Республіка Хорватія, ратифікувавши обидва ці документи у 1997 р. [4], зробила істотний крок на шляху забезпечення прав національних меншин. Конституційний закон про права національних меншин Хорватії від 2002 р. [5] став законодавчою базою вирішення цілої низки питань, зокрема, щодо забезпечення права національних меншин на богослужіння своєю мовою і письмом, на виховання і освіту мовою, якою вони користуються, на підтримку, розвиток і вияв власної культури, на доступ до засобів масової інформації рідною мовою та ін. Перераховані права національних меншин Хорватії забезпечують різні установи та організації, серед яких бібліотеки посідають особливе місце.

Народження проекту. Розмови про необхідність створення окремих бібліотек для представників національних меншин, згідно з рекомендаціями міжнародної організації ІФЛА, велися в Хорватії давно – з кінця 80-х рр. минулого століття. Зокрема, у 1988 р. на 9-й конференції Координаційної ради працівників публічних бібліотек були детально проаналізовані потреби представників національних меншин в інформації рідною мовою. Учасники зібрання запропонували створити три бібліотеки: для угорців, чехів, італійців. Цю пропозицію активно відстоювала доктор наук Джурджи Месич, яка згодом і стала ініціатором та керівником проекту зі створення мережі бібліотек національних меншин у Хорватії [6].

Проект мав розбудовуватися у повній відповідності з європейськими принципами. Такі бібліотеки планувалися як незалежні установи в інформаційному суспільстві, що сприяють охороні культурної спадщини та виконують суспільну функцію забезпечення вільного доступу до інформації, допомагають своїм користувачам вирішувати проблеми, пов'язані з освітою, збереженням рідної мови та культури, розвитком особистості, формуванням самосвідомості та ідентичності.

Спочатку цей проект не отримав підтримки влади. Про нього згадали як про досить елегантний вихід із ситуації, коли у розпал громадянської війни потрібно було терміново щось робити з тотально пануючою сербськомовною друкованою продукцією. Так народилася унікальна в Європі модель центральних бібліотек для національних меншин у рамках мережі публічних бібліотек Хорватії. Нині вона дедалі більше привертає увагу фахівців. Лише підкреслимо, що Конституційний закон про права національних меншин був ухвалений у Хорватії лише в 2002 р., а перші бібліотеки відкрилися у 1991 р. [7].

Центральна бібліотека національної меншини. На практиці центральна бібліотека національної меншини (ЦБНМ) – це відділ у міській публічній (базовій) книгозбірні, який збирає, обробляє і зберігає літературу мовою національної меншини. Розміщення такого відділу в одній з публічних бібліотек і перетворення її на інформаційно-методичний центр для всіх книгозбірень, які обслуговують представників певного етносу, давало змогу, по-перше, ефективно використовувати наявні інфраструктурні ресурси у зв'язку з браком коштів, по-друге – уникнути геттоїзації (відокремлення) ЦБНМ [8].

Створювати повністю автономну систему ЦБНМ було не вигідно з різних причин. По-перше, кількісний склад національних меншин, якщо брати до уваги лише офіційно визнані етнічні спільноти, яких у Хорватії 22, істотно варіюється: від 300 осіб (австрійці) і до 186 тисяч (серби). За Законом про бібліотеки, книгозбірня національної меншини може бути заснована, якщо «в окремо взятій місцевості компактно проживає не менше 1000 представників національної меншини» (йдеться винятково про громадян Хорватії).

По-друге, у разі створення мережі бібліотек для національних меншин передбачалося, що лише одна бібліотека-відділ має відігравати роль центральної. Адже важко сподіватися, що всі представ-

ники національної меншини, яких нараховується 180 або кілька тисяч, проживають компактно. Тому було вирішено: центральну бібліотеку розташовувати в одному з місць компактного проживання. А це, як правило, великі міста. Інших користувачів передбачалося обслуговувати за допомогою філій у публічних бібліотеках інших міст і селищ, міжбібліотечного абонементу, налагодження дистанційного обслуговування користувачів, а також йдучи шляхом створення бібліотечних фондів при аматорських товариствах культури національних меншин.

Фінансування діяльності центральних бібліотек нацменшин взяла на себе держава. Спочатку необхідні кошти виділялися через Національну бібліотеку Хорватії, а з 2000 р. – Міністерство культури. Завдяки тому, що центральні бібліотеки меншин фінансуються з держбюджету, а публічні книгозбірні – з бюджету міста або області, утворився життєздатний симбіоз, який дає змогу бібліотекам-відділам якісно виконувати свою функцію. Міністерство виділяє гроші на поповнення фонду, на підготовку та проведення заходів (виставок, літературних вечорів, презентацій творчої діяльності представників національної меншини), на зарплату. Бібліотека, в якій розміщений відділ літератури нацменшини, бере на себе комунальні витрати, витрати на оплату обладнання, поштових та бухгалтерських послуг, інтернет-обслуговування, тобто всього того, що необхідно для роботи відділу або бібліотеки загалом [9].

Робота завідувача центральної бібліотеки національної меншини також виходить за традиційні рамки роботи бібліотекаря.

По-перше, завідувач центральної бібліотеки (як правило, це представник меншини) повинен досконало володіти обома мовами – рідною і хорватською, а перевагу при влаштуванні на роботу має той, у кого є свідоцтво про закінчення мовного факультету або відповідних курсів. Звичайно, мається на увазі мова національної меншини.

По-друге, завідувач мусить мати вищу гуманітарну освіту – в ідеалі бібліотечно-інформаційний факультет університету. В крайньому разі він повинен протягом одного року вступити на заочне відділення бібліотечно-інформаційного факультету з навчанням за скороченою дворічною програмою. Тільки після цього претендент на посаду може отримати постійну роботу.

По-третє, обов'язки завідувача ЦБНМ охоплю-

ють абсолютно все, що входить до складу бібліотечного циклу: від комплектування фонду відповідно до запитів користувачів (з цією метою регулярно проводяться анкетування), каталогізації, класифікації фонду, його інвентаризації, збереження, видачі, списання, роботи з користувачами, підготовки до виставок і літературних вечорів. Але найголовніше, завідувач центральної бібліотеки повинен добре знати друковану продукцію на прабатьківщині національної меншини, щоб зі знанням справи комплектувати фонд, який би відповідав запитам усіх категорій користувачів.

Унікальність ситуації полягає в тому, що відділ перебуває у структурі публічної бібліотеки, і частина необхідної роботи виконується спільно з іншими працівниками установи. Враховуючи, що бібліотеки у великих містах працюють з 8:00 до 20:00, у суботу, і навіть у неділю, одна людина просто не в змозі забезпечити безперебійну роботу відділу. Фонд ЦБНМ фактично «вбудований» у фонд публічної бібліотеки. Тому користувач може взяти книгу або аудіо-, відеоматеріал у будь-якому з відділів, навіть якщо завідувача у цей час немає на робочому місці. Користувач може замовити потрібний йому матеріал у публічній бібліотеці в своєму місті, а колеги передадуть запит до центральної бібліотеки за допомогою міжбібліотечного абонементу.

Однією з причин того, що ЦБНМ працюють у системі публічних бібліотек, є те, що такі утворення виконують функцію не тільки класичної бібліотеки, яка надає користувачам потрібні їм матеріали, а й інформаційного центру.

Одним із важливих напрямів інформаційної роботи ЦБНМ є презентація та пропаганда в країні культури, традицій національної меншини. Особливу роль тут відіграють тематичні виставки, перекладені на хорватську мову. Вони презентують усім відвідувачам бібліотеки традиції, культурну спадщину історичної батьківщини у рамках національного проекту «Представники національних меншин – наші співгромадяни». Виставки, літературні та музичні вечори, презентації книг і мультимедійного матеріалу, навіть театралізовані вистави на тему звичаїв, традицій національної меншини, а також міні-спектаклі сучасних авторів завідувач бібліотеки організовує, тісно співпрацюючи з різними культурно-просвітницькими товариствами.

Налагоджуючи роботу з аматорськими товариствами, потрібно звертати увагу на бібліотечні фон-

ди при товариствах національних меншин, стихійно сформовані з матеріалів, які привозяться з поїздок або передаються в дар від споріднених організацій на історичній батьківщині. Завдання завідувача ЦБНМ – навчити одного або кількох волонтерів – членів товариства елементарним навичкам бібліотечної роботи, таким як записи в інвентарній книзі, збереження фонду, облік і ревізія, видача та повернення одиниць зберігання. При необхідності волонтери завжди можуть отримати консультацію у завідувача електронною поштою або телефоном.

Фонд центральної бібліотеки, як правило, поповнюється з різних джерел. Завідувач постійно стежить за видавничою діяльністю країни – історичної батьківщини національної меншини. Він відвідує книжкові ярмарки, відбирає книги і аудіо-, відеоматеріали для комплектування фонду, налагоджує контакти з публічними бібліотеками на предмет подальшого співробітництва, видавцями, письменниками з метою видання творів у Хорватії хорватською мовою та організації там їх творчих вечорів.

ЦБНМ як краєзнавчий відділ етносу. Центральна бібліотека меншини значною мірою виконує роль краєзнавчого відділу. Фонд місцевих видань поповнюється за рахунок творів авторів – представників національної меншини, які пишуть рідною мовою або мовою країни проживання. Така література відіграє велику роль у формуванні та збереженні культурної спадщини. Це, як правило, монографії, брошури, аудіовізуальні документи, мапи з описами етнічних спільнот національної меншини, об'єднаних територією, звичаями, віруваннями, мовою та іншими чинниками. Такі документи відіграють важливу роль у розвитку етнічної самосвідомості, поглибленні уявлень про спільність походження, історію, традиції, звичаї, обряди, котрі передаються з покоління в покоління, утворюють специфічну етнічну культуру в надрах культури титульної нації.

Більшість таких видань фінансує держава через Раду у справах національних меншин, представників національних меншин на рівні міста чи області або представників національних меншин у Хорватському Саборі. Указ про обов'язковий примірник зобов'язує видавців окрім Національної бібліотеки передавати три примірники видання до бібліотеки національної меншини безкоштовно.

На сьогоднішній день у Хорватії відкрито 10 центральних бібліотек національних меншин:

угорців, чехів, словаків, німців та австрійців (спільна), італійців, албанців, русинів і українців (спільна), сербів, словенців і боснійців. Вони є ключовою ланкою у створенні інформаційного та культурного простору кожної окремої національної меншини. Водночас ці інституції забезпечують реалізацію конституційних прав на інформацію громадян – представників національних меншин, на доступ до культурних цінностей інших народів представникам більшості. У Хорватії бібліотеки нацменшин працюють на єдиний простір Євросоюзу, адже більшість національних меншин, для яких створені бібліотеки, є вихідцями з держав – членів Євросоюзу (чехи, італійці, словенці, словаки, угорці, німці та австрійці, а в недалекому майбутньому, сподіваємося, і українці). За 25 років свого існування ЦБНМ накопичили певний досвід роботи, сформувалася стійка модель бібліотеки-відділу, яка професійно виконує свою місію.

Модель центральної бібліотеки національної меншини, розроблена і впроваджена в Хорватії, викликає підвищений інтерес у фахівців Європейського континенту. Вже у 2005 р. (через 15 років після заснування першої бібліотеки) NAPLE (National Authorities on Public Libraries in Europe) організувала міжнародну конференцію, на яку зібралися фахівці з Англії, Данії, Ірландії, Нідерландів і Хорватії [10].

Стратегія розвитку ЦБНМ. Цілком природно, що в результаті застосування моделі на практиці проявилася і низка проблем. Насамперед, складність полягає в тому, що хорватський Закон про бібліотеки, хоча й ґрунтується на Законі про права національних меншин, не містить положень, які б закріплювали існування бібліотек національних меншин. За такої законодавчої невизначеності діяльність обраної моделі позначена певною суперечністю.

По-перше, це обмеженість території, яку має обслуговувати ЦБНМ. За такої ситуації ускладнюється надання користувачам послуг за межами локації, яку покриває центральна бібліотека.

По-друге, залишається невизначеним статус бібліотеки. Вона на сьогодні не є самостійною одиницею, а працює за критеріями відділу, а це істотно обмежує можливості застосування стратегічних принципів з метою її якісного розвитку.

По-третє, діючи як відділ, ЦБНМ зобов'язана надавати різні послуги, зокрема і ті, що належать до компетенції публічної бібліотеки, шкільної і навіть бібліотеки вишу.

Отже, напрями та обсяги роботи бібліотеки-відділу більше відповідають установі, що має статус самостійної одиниці і досить широкі повноваження, а ось сфера надання нею послуг обмежується певною територією, яка до того ж перебуває під юрисдикцією різних типів бібліотек за призначенням і змістом.

У ситуації, коли необхідно синхронізувати роботу бібліотеки національної меншини як мультифункціонального координаційного центру, вкрай важливо мати чітку стратегію її розвитку. Науковці стратегію тлумачать як загальний (не деталізований) план будь-якого виду чи сфери діяльності, що охоплює великий проміжок часу та орієнтований на досягнення головної мети. Якщо говорити про стратегію розвитку мережі центральних бібліотек нацменшин у Хорватії, то наші фахівці великою мірою поділяють принципи концептуальної моделі модернізаційного розвитку, розробленої О. В. Воскобойніковою-Гузевою [11]. Наприклад, В. Л. Плєскач пропонує таку конкретизовану дефініцію: «Стратегію можна розглядати як довгостроковий, послідовний, конструктивний, підкріплений ідеологією, стійкий до невизначеності умов середовища план, який супроводжується постійним аналізом і моніторингом у процесі реалізації та спрямований на досягнення успіху в кінцевому результаті» [12]. Для того, щоб з'ясувати, чи має це стосунок до моделі, яка ґрунтується на суперечливих підвалинах, більш детально розглянемо окремі складники цього визначення.

«Довгостроковий і послідовний...» – бібліотеки нацменшин у Хорватії – це проект, який не має обмежень за часом.

«Конструктивний...» – робота кожної такої бібліотеки хоча й досить специфічна, але продуктивна, корисна, планова, постійна. Вона передбачає мінімізацію часових і фінансових витрат.

«Підкріплений ідеологією...» – стратегічний план цілком і повністю ґрунтується на Конституційному законі про права національних меншин.

«Стійкий до невизначеності умов середовища...» – модель вбудована в мережу публічних бібліотек, але не залежить від змін у цій мережі.

«Супроводжується постійним аналізом і моніторингом...» – передбачається оцінка програм і послуг.

«Спрямований з певною метою на досягнення успіху в кінцевому результаті...» – діяльність таких бібліотек орієнтована на користувача, починаючи від закупівлі та обробки матеріалів і до надання широкого спектра інформаційно-консультаційних послуг.

Аналіз діяльності мережі ЦБНМ, зроблений на основі двох проведених анкетних опитувань (поміж завідувачів ЦБНМ та колег-працівників з публічних бібліотек) дав змогу сформулювати такі основні висновки: по-перше, мережа ЦБНМ – прогресивний європейський проект зупинився у своєму розвитку на певному етапі; по-друге, організаційна структура публічних бібліотек ефективно функціонує на рівні інфраструктури, але вона не дає результатів у процесі обслуговування та надання потрібної інформації різним категоріям користувачів; по-третє, структура взаємин з громадськими організаціями не завжди відповідає діючій моделі і потребує суттєвої реорганізації.

Розроблена стратегія розвитку ЦБНМ ґрунтується на двох основних принципах. Перший: організація бібліотечного обслуговування національних меншин – одна з форм реалізації Конституційного закону про права національних меншин у Республіці Хорватія, тобто їх діяльність вважається важливим державним завданням.

Другий: представнику етносу, котрий проживає за межами історичної батьківщини, необхідне усвідомлення своєї національної самобутності, йому важливо зберегти свою мову та звичаї в країні проживання, не втратити зв'язок з національною культурою. У вирішенні цієї проблеми Хорватія відводить бібліотеці одну з головних ролей [13]. Пріоритетними напрямками вважаються:

- сприяння збереженню і розвитку культури, мови та традицій національної меншини;
- задоволення інформаційних, освітніх та загальнокультурних потреб різних категорій користувачів;
- залучення користувачів усіх вікових категорій до читання національної літератури (передусім сучасної!);
- співпраця з громадськими організаціями;
- створення інформаційної бази даних, механізмів взаємодії і форм співпраці у мережі публічних бібліотек.

Перший напрям передбачає акцентування уваги на стратегії розвитку фондів. Перехід від кількості до якості забезпечується за допомогою редукції джерел комплектування фонду. Придбання видань здійснюється, у першу чергу, відповідно до потреб користувачів, адже комплектування фондів ЦБНМ за рахунок дотації Міністерства культури, установ чи приватних осіб становить незначний відсоток. Документи епізодичного попиту мають вилучати-

ся з фонду основного зберігання і передаватися на репозитарне зберігання. Це автоматично вирішує завдання розміщення фонду в умовах нестачі площ для розташування фондів ЦБНМ у базовій бібліотеці. Сприяння збереженню мови і культури національної меншини вирішується шляхом більш інтенсивного використання мережі публічних бібліотек Хорватії згідно з запровадженою моделлю. Інформаційно-довідкова література та дублетні видання розміщуються в тих публічних бібліотеках, де спостерігається максимальна концентрація представників етносу. Решті користувачів фонд базової бібліотеки доступний у режимі віддаленого доступу або через міжбібліотечний абонемент.

Пріоритетом другого напрямку має стати розвиток обслуговування користувачів у режимі віддаленого доступу за допомогою розміщення документів на інтернет-сторінці бібліотеки, онлайн-ової довідкової служби та міжбібліотечного абонементу. Показниками поліпшення обслуговування користувачів тут виступають:

- оперативне виконання вимог за попередніми замовленнями;
- орієнтація на потреби цільових груп користувачів;
- надання допомоги в навчальному процесі – вчителям, студентам, учням шкіл національної мови і культури;
- видання розширеного інформаційного бюлетеня нових надходжень з максимально повним каталожним описом в єдиному електронному каталозі;
- забезпечення доступу до періодичних видань шляхом мережевих електронних ресурсів з метою зменшення обсягів комплектування друкованих джерел, які не популярні серед молодого покоління користувачів.

За третім напрямом ЦБНМ мають вирішувати такі завдання:

- проведення анкетних опитувань серед читачів та членів товариств національної культури;
- популяризація творчості сучасних письменників, чиї твори, на відміну від класиків національної літератури, мало відомі в середовищі представників національної меншини;
- формування стійкого інтересу до читання за допомогою літературних гуртків, «відкритих» читань і майстер-класів;
- формування інформаційної культури користувачів.

Четвертий напрям пов'язаний із взаємовигідним використанням ресурсів, коли кожна з організацій, чи то професійна (бібліотека), чи то громадська (культурно-просвітницька), діє виключно в межах своєї компетенції, не намагаючись нав'язати свою лідируючу роль. Такий підхід дає змогу піднести на новий якісний рівень культурно-просвітницьку діяльність бібліотеки, максимально повно задовольняти інформаційні потреби щодо вивчення історичних коренів народу, його звичаїв, традицій, фольклору, виробів народного промислу та різноманітні прояви сьогодення історичної батьківщини.

Для покращення співробітництва ЦБНМ як методичний центр готує волонтерів з числа членів тих культурно-просвітницьких організацій, які оформили (або мають намір оформити) підручну бібліотеку. По закінченню едукативної бібліотекар-волонтер може отримати консультацію або професійну допомогу в режимі віддаленого доступу через телекомунікаційні канали.

П'ятий напрям – це видання орієнтаційної інформації стосовно мережі ЦБНМ, її інформаційних ресурсів і послуг. Діяльність ЦБНМ цілком і повністю вписується в розроблену Міністерством культури Республіки Хорватія Стратегію культурної політики [14] і може вважатися повноправним складником загальнонаціональної стратегії розвитку культури. Реалізація передбачених розробленою Стратегією заходів неодмінно стане додатковим імпульсом розвитку мережі ЦБНМ, піднесення ролі культури як каталізатора творчості у середовищі національних меншин Хорватії, а це, в свою чергу, посилить вплив культурного чинника на суспільне життя, приведе до міжкультурного діалогу.

Отже, як бачимо, хорватська модель бібліотек для національних меншин цілком життєздатна, вирізняється значними перевагами перед бібліотеками, котрі просто мають книги іноземними мовами. Вона повністю відповідає міжнародним вимогам, зокрема «Декларації про права осіб, котрі належать до національних або етнічних, релігійних та мовних меншин», ухваленій резолюцією 47/135 Генеральної Асамблеї ООН від 18 грудня 1992 р. У параграфі 4 цього документа записано: «Держави вживають заходів щодо створення сприятливих умов, які дають змогу особам, котрі належать до меншин, виражати свої особливості та розвивати свою культуру, мову, релігію, традиції і звичаї» [15].

Список використаних джерел

1. UNESCO Convention on the protection and promotion of the diversity of cultural expressions. Dostupno na : <http://unesdoc.unesco.org/imag-es/0014/001429/142919e>.
2. Європейська хартія регіональних мов або мов меншин (ЄХРМ). – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_014.
3. Рамкова конвенція про захист національних меншин. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_055.
4. Zakon o potvrđivanju Europske povelje o regionalnim ili manjinskim jezicima, koji je donio Zastupnički dom Sabora Republike Hrvatske na sjednici 17. listopada 1997(NN–MU 018/1997).
5. Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina. (NN 155/2002). – Режим доступу : <http://www.zakon.hr/z/295/Ustavni-zakon-o-pravima-nacionalnih-manjina>.
6. Mesić, Đurđa. Potrebe narodnosti za knjigom i informacijama i uloga narodne knjižnice : usporedba stanja u Hrvatskoj s modelom u Mađarskoj // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 30, 1/4(1987).
7. Središnje knjižnice nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj : vodič / uredile Liana Diković i Ljiljana Črnjar. – Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2010.
8. Todorčev Hlaša K. Strategija razvoja središnjih knjižnica nacionalnih manjina unutar mreže narodnih knjižnica // Vjesnik bibliotekara Hrvatske. – 58, 1/2(2015).
9. Ministarstvo kulture RH – Kulturne djelatnosti – Knjižnična djelatnost – Središnje knjižnice nacionalnih manjina. – Режим доступу : <http://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=200>.
10. Okrugli stol Strategija razvoja središnjih knjižnica nacionalnih manjina unutar mreže narodnih knjižnica prema prihvaćenom modelu. – Режим доступу : <http://www.hkdrustvo.hr/hr/skupovi/skup/289/>.
11. Воскобойнікова-Гузєва О. В. Стратегії розвитку бібліотечно-інформаційної сфери України: генезис, концепції, модернізація / О. В. Воскобойнікова-Гузєва. – Київ : Видавничий дім «Академперіодика», 2014. – 362 с.
12. Плескач В. Л. Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні / В. Л. Плескач // Міжнародний науковий конгрес «Інформаційне суспільство в Україні» : тези доп., 25–26 жовт. 2012 р. – Київ, 2012. – С. 53–57.
13. Bezugloff Natalja. «Library Services to Non – English – Language Ethnic Minorities of the United States» // Graduate School of Library and Information Science. University of Illinois at Urbana-Champaign In; Library Trends 29 (2) 1980 : Library Services to Ethnocultural Minorities : 259–274 (<http://hdl.handle.net/2142/7144>).
14. Nacrt strategije hrvatskog knjižničarstva 2016–2020. – Режим доступу : <https://esavjetovanja.gov.hr/ECon/MainScreen?entityId=1850>.
15. Декларації про права осіб, що належать до національних або етнічних, релігійних та мовних меншин. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_318.

Стаття надійшла до редакції 13.07.2016 р.

UDC 027.63-355.43

Katarina Todortsev-Khlacha,

Director of the Central Library Ruthenian and Ukrainian Croatian

THE MODEL OF CENTRAL LIBRARIES FOR NATIONAL MINORITIES IN CROATIA: EXPERIENCE AND STRATEGY DEVELOPMENT

The model for the central minority libraries was developed in 1990. It's based on three contradictory components, despite its negative effect; it presents a challenge and provides a creative incentive for an innovative approach to an efficient way of solving the problems which were encountered during the 25 years of the model's development.

The first structural component is a field of work that relates to the whole of Croatia, making it difficult to provide services to customers outside the main library.

The second is the status of the minority library, which isn't an independent organizational unit; this reduces the possibility of implementing strategic proposals with the aim of qualitative development.

The third component is a collection, which is able to provide services of a public library, as well as a school or even university library. All three components are in a controversial conflict in such a way that the work area is more suitable to a institution that has the status of an independent unit, the range of services includes several areas which are in the competency sphere of several different libraries regarding application and content.

In such a situation, when it's necessary to coordinate the work of the central minority libraries in the given conditions, particular importance is given to the valuation of its business with regard to measure the impact of library services to users, minority communities, and society, both at local and national level.

The analysis of the central minority libraries model that is in place from 1990 has potential, as the analysis of gathered data from interviews with head librarians shows.

To achieve qualitative progress, a strategy of development of central minority libraries within the network of public libraries should be developed and applied. One of the fundamental principles of the implementation of the strategic concept at the functional and organisational level is the analysis of the effects and services as well as the evaluation of the central minority libraries services via the gathering of statistical data, with the goal of improving the ability to form and develop central minority libraries collections within the network of national libraries outside of the central library, the management, the usage of allocated fund, the advocacy, the improvement of customer services and the cooperation with the minority and majority communities.

Keywords: multiculturality, public libraries of Croatia, the central minority library, net of CML, strategy of development of central minority libraries.

УДК 027.63-355.43

Катарина Тодорцев-Хлача,

заведующая Центральной библиотекой русинов и украинцев Республики Хорватия

МОДЕЛЬ ЦЕНТРАЛЬНОЙ БИБЛИОТЕКИ НАЦИОНАЛЬНОГО МЕНЬШИНСТВА В ХОРВАТИИ: ОПЫТ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ И СТРАТЕГИЯ РАЗВИТИЯ

В статье рассматривается хорватская модель центральной библиотеки национального меньшинства, анализируются особенности деятельности сети ЦБНМ, обосновывается необходимость разработки и внедрения стратегии развития таких учреждений в рамках сети публичных библиотек.

Ключевые слова: мультикультурность, публичные библиотеки Хорватии, центральная библиотека национального меньшинства, сеть ЦБНМ, стратегия развития центральных библиотек нацменьшинств.